

K@НТЫНЕНТЫ

ГОРКІЯ ФІНІКІ

Да чаго прыводзяць «каляровыя рэвалюцыі»?

У Тунісе палітычны крызіс. Прэзідэнт краіны Каіс Саід пастарэў прэм'ер-міністра Эліяса Факфаха падаць у адстаўку. Умераная ісламісцкая партыя «Ан-Нахда» заявіла пра канфлікт інтарэсаў у сувязі з тым, што кіраўнік урада валодае акцыямі некалькіх кампаній. Адна з іх, якая працуе ў сферы абароны навакольнага асяроддзя, выйграла два дзяржаўныя тэндары на 44 мільёны дынараў (больш за 15 мільянаў долараў). Урад Факфаха, які пачаў работу ў лютым, з'яўляўся адзінаццатым па ліку з 2011-га, калі гэтая краіна стала першай на шляху хвалі пратэстных узрушэнняў, якія атрымалі назву «арабскай вясны». Як бачым, і праз амаль дзесяць гадоў тут далёка да стабільнасці. Па якіх схемах адбываюцца «каляровыя рэвалюцыі» і да чаго яны прыводзяць?

кажуць, што пры Бену Алі жылося лепш. Шэраг назіральнікаў лічыць, што краіне пагражаюць крываваыя міжусобіцы, як у Сірыі або Лівіі.

БІТВА ЗА РЭСУРСЫ

Прыблізна такі ж расклад і па іншых краінах, якія накрывала хваля «фінікавых рэвалюцый». Так, у Егіпце да падзей 2011 года для самых бедных слабаў на сельніцтва існавала датацыя на харчаванне, у прыватнасці на хлеб. Пасля дзяржаўнага перавароту цана на гэты жыццёва важны прадукт для беднякоў вырасла удвая. Таксама значна выраслі цэны на энерганосныя і асноўныя прадукты харчавання, так што вялікая частка на сельніцтва краіны стала жыць яшчэ горш, чым раней.

Лівія ў 2010 годзе была адной з квітнеючых краін Паўночнай Афрыкі. Нават з улікам сусветнага эканамічнага крызісу рост ВУП краіны склаў 4,2 працэнта ў год. Рэжым Муамара Кадфі спрыяў таму, што сярэдняя зарплата ў Лівіі была каля 1000 долараў, а дапамога па беспрацоўі — 750 у месяц. Забяспечваючы высокі ўзровень аховы здароўя і адукацыі, выдзяляўшы датацыі на асноўныя прадукты харчавання і бензін. Акрамя таго, маламаёмнасны грамадзяне атрымлівалі адрасную дапамогу. Пасля звяржэння і заборшчана Кадфі лівійцы сталі здавацца былі частка як казачны сон. Пасля крывавай віхуры рэвалюцыі краіна мала таго што пагугулася ў разруху і хаос грамадзянскай вайны, дык яшчэ і фактычна распалася на некалькі частак.

Праўда, у шэрагу краін Афрыкі і Блізкага Усходу апазіцыі не ўдалося захапіць уладу. Так адбылося ў Алжыры, Ірданіі, Судане, Кувейце, Амане, Маўрытаніі, Марока і Саудаўскай Аравіі. А рэжым Бахрэйн ад палітычнага дэмантажу выратавала толькі ўвядзенне ў краіну — па просьбе ўрада — вайскоўцаў з Саудаўскай Аравіі і паліцэйскіх з Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў.

Афрыка ператварылася ў палігон для адпрацоўкі метады «каляровых рэвалюцый». Да такой несусцільнай выносы прыйшлі эксперты. Да с'юль заставецца магчымасць узнікнення новых ачагоў дэстабілізацыі. Імавернасць гэтага асабліва вялікая ў Марока. Да «групы рызыкі» таксама аднесены Егіпет, Туніс, Малі, Зімбабве, Чад і шэраг іншых дзяржаў.

Ёсць некалькі найважнейшых прычын, па якіх Афрыка мае стратэгічнае значэнне для сусветнай эканомікі, у тым ліку для геапалітычных інтарэсаў галоўнай глабальнага рынку. Галоўная з іх — нафта. Сумарныя рэзервы афрыканскіх краін складаюць 16,6 мільярда

КІРАВАНЫ ХАОС

Для Вашынгтона краіны Магрыба — ключавыя рэгіён на карце свету, устаўнаўленне кантролю над якім дазваляе кіраваць глабальным транзітам вуглявадародаў і іншых відаў стратэгічнай сыравіны. Адзін з метадаў дасягнення гэтай мэты — выкарыстанне нацыянальных сепаратысцкіх і экстрэмісцкіх рухаў для дэстабілізацыі непадкаротных рэгіёнаў — так званы «кіраваны хаос». Прымяненне менавіта такіх тэхналогій і назіраецца ў краінах Паўночнай Афрыкі і Блізкага Усходу, якія перажылі або працягаюць перажываць «фінікавыя рэвалюцыі».

Адным з найбольш заўятых прыхільнікаў гэтай дактрыны з'яўляецца былы дыпламат Стывен Ман. У сваім дакладзе «Рэакцыя на хаос», з якім ён выступіў у 1996 годзе на інстытуцкай канферэнцыі, прысвечанай новаму сусветнаму парадку, Ман адзначыў: «У рэальнасці мы заўсёды робім захады для ўзмацнення хаосу, калі садзейнічаем дэмакратыі, прасоюем рынчавыя рэформы і развіваем сродкі масавай інфармацыі праз прыватны сектар».

2011 год стаў той знакавай часовай мяжой, калі пад выглад рэвалюцыйных выбухаў фактычна адбыўся буйнамаштабы эканамічны перадзел свету, дакладней кажучы, была здзейсненая спроба захопу прыродных рэсурсаў цэлага шэрагу паўночнаафрыканскіх і азіяцкіх краін. У некаторых выпадках гэта ўдалося. І тут, дарэчы, будзе згадаць словы сусветна вядомага тэарэтыка і практыка рэвалюцыйнага руху Льва Троцкага: «Паўстанне — гэта не мастацтва. Паўстанне — гэта машына. Каб завесці яе, патрэбны спецыялісты». Калі прычына для акцыю гэтае сцвярдзенне, то можна канстатаваць, што пераважна большасць сучасных сацыяльных катаклізмаў, якія прывялі да змены ўлады ў той ці іншай краіне, — гэта не стыхійныя працэсы, а ўмелая жрыжысіраваная, адрэцэпіраваная і ўвабленая на палітычную сцэне спектаклі.

Практычны дапаможнік Джына Шарпа «198 пунктаў негвалтоўнай барацьбы» лічыць галоўнай метадычнай такіх дзеянняў. Ён выйшаў у 1973-м, а першая жмена рожым адбылася ўжо праз год у Партугаліі. З тых часоў даследчыкі налічваюць дзясяткі спроб такіх глабальных узрушэнняў. Як адзначаюць эксперты, «каляровыя рэвалюцыі» — не што іншае, як гвалтоўны захоп улады і яе ўтрыманне пад патранажам з-за мяжы. У выніку краіна фактычна трапіць сваю самастойнасць і пераходзіць пад кіраванне іншых дзяржаў ці міжнародных структур. Фактарам, які значна палегчае ўмову ажыццяўлення «каляровай рэвалюцыі», з'яўляецца наяўнасць у краіне вострых унутраных праблем, якія прыводзяць да крызісу дзеючай улады. А ў выпадку, калі сітуацыя знаходзіцца пад кантролем, для поспеху справы яе неабходна дэстабілізаваць. Далей — сцэнарый вядомы. Горкія «фінікі» — наступствы пунктам пераэчынення жыццяваважных інтарэсаў дзюх вялікіх дзяржаў — ЗША і Кітая.

Захар БУРАК.

Усходні гараскоп на наступны тыдзень

АВЕН.

Будуць прыкметныя перамены ў прафесійнай сфері. Гэта сур'езнае выпрабаванне на трываласць, ад вас спатрэбіцца здольнасць да супраціўлення і юрыдычнага адукванасць. Злапомнасць з боку аднаго з калег ці сяброў трохі засмуціць, але паслужыць для вас добрым урокам. У чацвер будзеце асяржоныя з прыданай прапановай у асабістым жыцці. Пакуль не варта нічога панаваць сур'езна, бо ўсё можа змяніцца ў адно імгненне.

ЦЯЛЕЦ.

Надыходзіць спрыяльны перыяд для рэалізацыі кар'ярных планаў, не выпусціце важную інфармацыю. У першай палове тыдня не распіляйце на дробнае і імгненнае, памятайце, што ваша сіла праўляецца, калі вы сканцэнтраваны на чымсьці адным. У аўторак можа сарвацца важнае мерарыемства — не варта хвалювацца: з'явіцца іншы варыянт. У пятніцу не будзеце занята крыўдліва — вы рызыкуеце ўпусціць выгадную прапанову. У нядзелю не варта выявляць адносіны ў сям'і.

БЛІЗНАТЫ.

На гэтым тыдні не трэба кідаць у краінасці. Больш уважліва прыслухайцеся да свайго ўнутранага галасу — ён абяцае падказкі дакладнае расшэнне. Сітуацыя наладзіцца, і з'явіцца магчымасць ажыццявіць сваё самае запавятае жаданне, прычым усё адбудзецца само, амаль без намаганняў з вашага боку. Так што змагацца не варта, ёсць сэнс даверыцца лёсу. У выхадныя дні ўсё стане на свае месцы, палешацца адносіны з блізкімі людзьмі.

РАК.

На гэтым тыдні паспрабуеце глядзець на свет па-філасофску. Можна трывожыць унутранае напружанне, гатовыя ў любы момант вырвацца і разбурыць усё на сваім шляху. Гэтая цюмка лепш прычыць да таго, ён ускладніць вам жыццё. Пазбягайце непатрэбных і непрыем-

ных сустрэч, гукара, не ўдзельнічайце ў спрэчках у сацсетках. У канцы тыдня настрой палешыцца. Можна з'явіцца шанец атрымаць дадатковы прыбытак і добра адпачыць.

ЛЕУ.

Тыдзень спрыяльны для навучанія і павышэння прафесійнага ўзроўню. У панядзелак ваш аўтарытэт можа выратаваць ад краху адна вельмі важная справа, будзеце гатовыя ўзяць на сябе адказнасць. У аўторак і сераду многае будзе атрымлівацца па інерцыі. Не ўставайце ў спрэчку, калі не да канца ўпэўнены ў сваёй праваце. У канцы тыдня падрыхціцеся да нечаканай і прыемнай паездкі.

ДЭВА.

Пастарыеца засяродзіцца на самым галоўным, тады дробныя непрыемнасці не перашкодзяць ажыццяўленню вашых мэт. Не выключаны выпрабаванні і цяжкасці. Аднак у сераду вы знойдзеце разуменне і падтрымку. Блізкі да выхадных перад націскам вашай энергіі знікнуць абмежаванні і перашкоды. Пастаюцца з разуменнем да праблем родных.

ШАЛІ.

Рашучасць і імкліваць — вось вашы асноўныя козьеры, а марудзіць і сумнявацца — значыць праігнараваць. У аўторак пастарыеца спакойна ўспрымаць інфармацыю не зусім прыемнага зместу. У сераду поспех будзе спрыяць тым, хто збіраецца адвратыцца ў далёкую паездку. Паспрабуеце сумьмяраць уласную сілу і не існуючы на навакольных свайго аўтарытэтам. У суботу варта зладзіць вечарыну або пікнік з сябрамі.

СКАРПІЁН.

Тыдзень пройдзе пад знакам даццінасці і дару пераканання — вы лёгка даможаце жаданага, калі насамрэч захочаце. Магнетычна прывабнасць вашай асобы ніхто не зможа супраціўляцца. Абострыцца жаданне стабільнасці, і многія дзеянні будуць накіраваныя менавіта на яе зда-

быццё. Зоркі кажуць, што сітуацыя, якая вас турбуе, паспяхова вырашыцца.

СТРАЛЕЦ.

У пачатку тыдня з'явіцца магчымасць правяць сябе ў новай справе, што можа прынесці дадатковы прыбытак. А вось у чацвер свае ідэі і прапановы даведзецца адстойваць. У пятніцу вас можа парадаваць спатканне або сустрэча з сябрамі. Выхадныя варта правесці за горадам, падыцца свежым ветрам.

КАЗЯРОГ.

На гэтым тыдні лепш не даваць нагоду для плёткаў, не выкладвайце ніякіх фатаграфій у сацсетках. Сітуацыя будзе спрыяць навядзенню парадку ў думках і справах. У чацвер сем разоў падумайце, перш чым залезаць у якае-небудзь канфлікт. У пятніцу вельмі непажадана праўляць агрэсіўнасць, гэты дзень трэба скарыстаць для аднаўлення гармоніі. У выхадныя даведзецца вырашаць сямейныя праблемы.

ВАДАЛІУ.

Паспрабуеце намеціць планы на тыдзень і дакладна на іх прытрымлівацца. Зберажце сябе ад непатрэбных кантактаў і пустой балбату. Крытычна паглядаць на свае ідэі: наколькі яны рэалістычныя і ці магчымае іх увабленне ў найбліжэйшы час. Удзяліце ўвагу дзецям і старэйшым сваякам. Збярыцеся ўсёй сям'ёй, і вы адчуеце радасць жыцця і супакаенне.

РЫБЫ.

На гэтым тыдні на рабоце могуць узнікнуць дробныя непрыемнасці як вынік няўпэўненасці ва ўласных сілах. У сераду вы будзеце забяспечаны сімпацыяй і падтрымкай сяброў і аднаўдмайцаў. Шануйце і паважайце сваю працу — дэманстрацыя самакритычнасці на гэтым тыдні прывядзе толькі да таго, што вам сядуць на шыю, адначасова даўшы зразумець, што вы дрэнна спраўляецеся з абавязкамі. У выхадныя парадкуе хаханы чалавек.

БЕЗ ПЕРСПЕКТЫ

Туніс быў эканамічна стабільнай дзяржавай, якая атрымлівала станоўчыя ацэнкі ад міжнародных арганізацый і замежных інвестараў. У краіну ішлі грошы — як ад інвестараў, так і ад тунісцаў, якія працуюць за мяжой. За 25 гадоў праўлення прэзідэнта Бена Алі нацыянальны даход на душу насельніцтва вырас у 10 разоў, беспрацоўе ў 2010 годзе скарацілася да 3,4 працэнта. Пры гэтым кіраўніку эканоміка краіны пачала злазіць з «нафтагазавай іголі», нарочіваючы экспарт прадукцыі лёгкай прамысловасці і прадуктаў харчавання. У гады кіравання Бена Алі Туніс сярэд эксперцеўраў аліўкавага алею быў другі ў свеце, а сярэдні клас склаў 65 працэнтаў усяго насельніцтва краіны.

Хоць у 2008 годзе выбухнуў сусветны фінансавы крызіс, і сітуацыя крыху пагоршылася, урад паспяхова спраўляўся з узніклымі праблемамі. Эксперты адзначаюць, што да 2011 года «туніскі эканамічны суд» актыўна развіваўся ў умовах жорсткага і эфектыўнага кіравання. Пасля падзей 2011 года рэспубліка аліўкавага алею была другі ў свеце, а сярэдні клас склаў 65 працэнтаў усяго насельніцтва краіны.

Новыя ўлады паспрабавалі задобрыць рабочы клас і служачых, падымалі заробатную плату і стваралі рабочыя месцы. Толькі выдаткі на дзяржаўныя службы выраслі з 2010 да 2018 года ўдвая — з 7 да 15 мільярдаў дынараў (з 2,35 да 5 мільярдаў еўра). Акрамя таго, усё больш грошай сыходзіла на субсідзіраванне тавараў першай неабходнасці. У выніку запазычанасць дзяржавы дасягнула каласальных памераў. Дынар страціў 20 працэнтаў у адносінах да асноўнай валюты, а аб'ём замежных інвестыцый скараціўся на 40% у параўнанні з 2012 годам. Яшчэ адным ударам па эканоміцы Туніса, якая выкарыстоўвала танную рабочую сілу на тэкстыльных прадпрыемствах, стаў выдворчаны праітэйш канкурэнцыі з азіяцкімі краінамі.

«Дэмакратызацыя» Туніса пасля рэвалюцыі 2011 года прывяла да імклівага росту карупцыі, мяркуе іномі. Які адзначаеца ў дакладзе Фонду Карнегі, «карупцыя стала ў Тунісе дэстабілізуючай сілай, якая працягла палітыку, эканоміку і сілавую ведамствам». На думку экспертаў, у часы кіравання Бена Алі гэтая пазіцыя была пад жорсткім

кантролем. Цяпер карупцыя стала татальнай, яна ахапіла, нібы гангрэна, усю пласты туніскага грамадства. Так, у міжнародным індекс карупцыі за сем гадоў пасля перавароту Туніс перамясціўся з 59-га на 75-е месца са 176 краін свету.

Многія палітычныя сілы краіны лічаць, што галоўнай прычынай усё гэтага, які абваліліся на Туніс пасля рэвалюцыі 2011 года, стала спляное прытрымліванне неалібэральных рэцэптаў МВФ. У гэтым сэнсе Туніс паўтарыў лёс дзясяткаў краін, якія дзеля крыдэтыў фонду пачалі праводзіць лібэральныя эканамічныя рэформы, ажыццяўляць палітыку жорсткай эканоміі. Адпаведнае расшэнне па Тунісе было прынята на саміце G8 у Давіле ў 2011 годзе. Тады пры садзейнічанні Сусветнага банка і МВФ заходнія краіны зацвердзілі праграму партнёрства з краінамі «арабскай вясны» (Тунісам, Марока, Ірданіяй, Еменам і Егіптам). Ім абсаліт выдзеліць буйныя крыдэтыў у абмен на правядзенне неалібэральных рэформаў, якія ўключалі скарачэнне сацыяльных выдаткаў, субсідый, павышэнне падаткаў і г. д. Туніс адразу ж падсёў на крыдэтыў іголку: з 2010-га да 2018 года знешняя запазычанасць вырасла з 41 да 71 працэнта ВУП. У выніку выліта працэнтаў па даўгах МВФ дасягнула 22 працэнтаў бюджэту. У 2018-м па краіне зноў пракаціліся акцыі пратэсту. Арганізатары дэманстрацый выпусцілі ў гэтай сувязі заяву: «Мы працягнем барацьбу да тых часоў, пакуль Туніс не скасуе ўсё здзелкі з МВФ. Гэтая арганізацыя паставіла краіну на калені, задшушыла нашу эканоміку і пазбавіла народ перспектывы на будучыню».

Туніскі аналітык Мікаэль Аяры заўважыў, што дзяржава так і не змагла знайсці новую мадэль развіцця. Эканамічная сітуацыя ўсё гэтыя гады дэградавала, тэмпы росту заставаліся нізкімі, занятасць не палепшалася, сацыяльныя супярэчнасці нарасталі, а баланс знешняга гандлю рэзка пагоршыўся. Галаплючая інфляцыя аслабіла пакупніцкую здольнасць тунісцаў, узровень беспрацоўя сярэд моладзі перавышлі 30 працэнтаў. Акрамя таго, папроза тэарызму адпудзіла замежных інвестараў: турыстычная галіна так і не змагла аднавіцца пасля трох тэрарыстычных нападаў, учыненых у 2015 годзе.

11 урадам, якія змяніліся за няпоўныя 10 гадоў, так і не ўдалося павярнуць жыццёвы ўзровень. Сярэдні клас фактычна знаходзіцца на мяжы знікнення. Цяпер эканоміка Туніса ў шоку ад наступстваў пандэміі каранавіруса. Чакаецца, што яна скароціцца не менш чым на 7 працэнтаў па выніках гэтага года. Людзі ўсё часцей адкрываюць

СЁННЯ

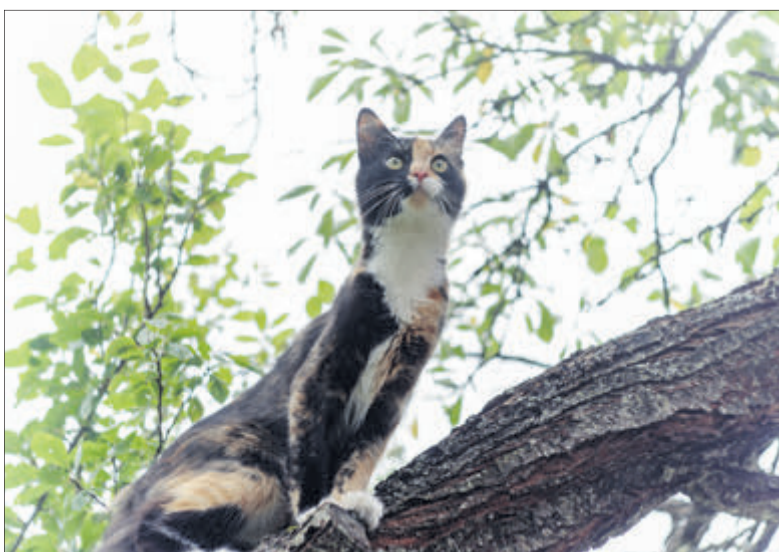
Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	— 5.02	21.29	16.27
Віцебск	— 4.44	21.26	16.42
Магілёў	— 4.52	21.19	16.27
Гомель	— 4.56	21.08	16.12
Гродна	— 5.18	21.43	16.25
Брэст	— 5.27	21.36	16.09

Месяц

Апошняя квадра 13 ліпеня.
Месяц у сузор'і Рака.

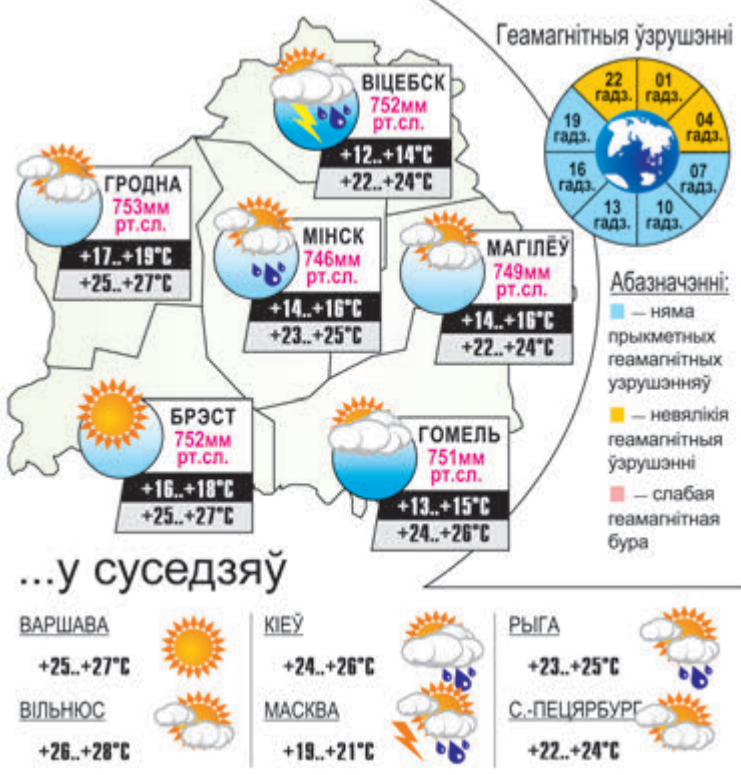
Імяніны

Пр. Варвары, Ганны, Лізаветы, Апанаса, Сяргея,
К. Караліны, Арнольда, Емяльяна, Каміля, Шымана.

Фота Віктары Мірончык

ЗАЎТРА

УСМІХНЕМСЯ

У маёй жонкі ідэальны слых — яна нават чуе, як на маю картку прыходзяць грошы.

Калі мама лічыць, што вы шмат ясе і спіце, то гэта не ваша мама, а мама вашай жонкі.

Я вас паважаю, хоць ужо забыўся за што!

— Ніна, не думай нават мне пярэчыць!

— Сашанька, я і не пярэчу.

Я маўчу.

— Тады прыбярэ меркаванне са свайго твару!

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.
РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 ад 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.
Дырэктар — галоўны рэдактар СУХАРУКАЎ Павел Платонавіч.
Выдавец — Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».
АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
ТЭЛЕФОНЫ У МІНСКУ: прыёмны — 287 19 19 (гэл.факс); аддзелаў: лісьмаў — 287 18 64, маркетынгу — 337 44 04, бухгалтэрыі — 287 18 81.

www.zviazda.by
e-mail: info@zviazda.by
для звяртанняў: zvarot@zviazda.by

ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, РЭКЛАМЫ e-mail: reklamo@zviazda.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падрыхтоўку і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаванням рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй лісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.
Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар.
Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.
Газета адрываецца ў Рэспубліканскім ўнітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку», ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.
220013, Мінск, прасп. Незалежнасці, 79/1. Выходзіць 5 разоў на тыдзень. Тыраж 14.804. Індэкс 63850. Зак. № 2241.
Нумар падпісаны ў 19.30
17 ліпеня 2020 года.